

Arviointikertomus 2023

Ruoveden kunta

Sisällys

1. Johdanto	2
2. Talous ja toiminta	2
3. Erityisiä havaintoja	4
Elinvoimahallinto	4
Kirjanpito	4
Metsätalous	4
Sisäinen valvonta	4
Terveys- ja hyvinvointityö	4
Vesihuolto	5
4. Yhteenveto	5

1. Johdanto

Vuosi 2023 oli merkittävä kunnan toiminnassa ja taloudessa, sillä vuoden alusta sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyivät Pirkanmaan hyvinvointialueen hoidettavaksi. Muutos muuttaa monella tapaa kunnan toimintaa ja painopistealueita, kun suurin osa vanhan talousarvion toiminnasta on siirtynyt budjetista pois.

Vuonna 2023 tarkastuslautakunta kokoontui 13 kertaa. Kokoontumissa kuultiin perinteiseen tapaan tilintarkastajaa sekä johtavia viranhaltijoita. Haasteena vuonna 2023 oli edelleen teknisen osaston henkilökunnan vaihtuvuus.

2. Talous ja toiminta

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla sekä arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista.

Talousarvion ja tilinpäätöksen 2023 rakenne huomioi kiitettävällä tavalla strategian painopisteet, operatiiviset tavoitteet, toimenpiteet sekä vastuunjaot. Joskin kaikki tulosityksiköt eivät ole yhtä tasalaatuisesti toteuttaneet asiakirjan rakennetta. Esim. teknisellä puolella on luetteloitu tavoitteet, muilta ne puuttuvat. Osa palvelualueista katsoo asiaa kuntalaisen kannalta, osa palvelualueiden työntekijöiden kannalta.

Vuoden 2023 aikana on ansiokkaasti päivitetty hallintosääntö, elinvoimaohjelma, kotoutumisohjelma sekä sisäisen valvonnan, riskien hallinnan ohje sekä hankintaohje. Kunnan uusi hallintosääntö on selkeyttänyt mm lautakuntien tehtäviä ja hankinta- ja hyväksymisohjeita. Viranhaltijoiden tehtäväkuvauksia on poistettu. Konserniohje on irrotettu hallintosäännöstä. Termistöä on vaihdettu.

Keskusteluissa ovat tulleet esille tarkentuneet ohjeet toimintaan poikkeusoloissa. Koronapandemia opetti, että poikkeusolojen valmiuslaki edellyttää myös kunnanvaltuuston päätöksiä.

Ruoveden kunnan tilanne näyttää lukujen valossa hyvältä. Olemme yksi 26 kunnasta, jonka HYPO luottoluokitus nousi viime vuonna. Yli 80 kunnalla se oli laskenut. Ruoveden muuttovoitto oli 26 henkeä ja jopa syntyvien/ kuolleiden saldo oli hieman plussalla. Se on hieno saavutus maalaiskunnalle. Ranta-asuntojen hinnat ovat ympäryskuntia korkeampia. Tampereen vetovoima heijastuu. Runoilijantie Oy:llä oli 4000 asiakkaan ennätysvuosi. Tuleva edullisuusvyöhyketarkastelu on omiaan lisäämään kunnan houkuttavuutta asuinkuntana.

Kunnan tilinpäätöksen ylijäämä oli 147 000 euroa, yli 300 000 euron varauksista huolimatta. Tämä on kelpo tulos, kun ottaa huomioon, että valtionosuutemme on joihinkin naapurikuntiin verrattuna tippunut hämmästyttävän paljon: 2022 vuoden 14,5 miljoonasta 2023 vuoden 1,95 miljoonaan.

Investoinneissa jatkuu sama kunnanvaltuustosta piittaamaton linja. Investointeja tehdään vain puolet siitä, minkä valtuusto on hyväksynyt. Tarkastuslautakunta huomautti tästä myös edellisessä arviointikertomuksessaan, vastausta ja selitystä saamatta. Toki on todettava, että nyt toteutunut investointien taso on suunnilleen sama kuin mihin konsulttiyhtiö Inspira on laskemassaan Ruoveden kunnan kestäväksi tasoksi päätynyt.

Vuosikatteen pitää olla hieman poistoja suurempi. Mutta jos asia lasketaan investointien ja lainanlyhennysten kautta, tilanne ei näytä yhtä hyvältä: Investoinnit 900 000 € ja siihen lisätään lainan lyhennykset n. 1 milj., saadaan 1,9 milj. Vuosikate on hieman sen alle, 1,76 milj.€.

Tulevien vuosien veroennuste on nouseva, ja väestöennuste on synkempi kuin todellisuus. Nämä luovat uskoa tulevaisuuteen, mutta talouden tasapainossa on silti seurattavaa, eikä vähiten siksi, että talouden tasapaino on yksi kunnan demokraattisesti päätetyistä strategian painopisteistä.

3. Erityisiä havaintoja

Elinvoimahallinto

Paljon julkista keskustelua on herättänyt kunnan elinvoimapolitiikka. Tarkastuslautakunta toivoo viranhaltijoille työrauhaa. Demokratia toimii luottamushenkilöiden ja toimielimien kautta parhaiten.

Ilolla toteamme, että resurssipula elinkeinotoiminnan palvelualalla on helpottanut. Asioita tehdään omin voimin ja monien erilaisten hankkeiden kautta. Haapasaaren tilanne on aiheuttanut paljon työtä viime vuoden aikana, joskin jatkossa tarkastuslautakunnan tiedonhankintaoikeus ei ulotu osakeyhtiöön.

Kirjanpito

Kirjanpidon osalta haasteet jatkuvat. Kirjanpidon prosesseissa on edelleen kehitettävää. Ns. neljän silmän systeemi ei kaikin osin toteudu vielä.

Metsätalous

Kunnan metsäomaisuuden arvo on 5-10 miljoonan euron luokkaa. Metsä on kunnan omaisuusosista ainoa merkittävää tulovirtaa tuova, silti metsän hoidosta ei tähän mennessä ole annettu säännöllisiä raportteja.

Sisäinen valvonta

Sisäinen valvonnasta ja riskienhallinnasta on keskusteltu aiemminkin tilintarkastajan ja tarkastuslautakunnan raporteissa. Asia on esillä kunnan vuoden 2023 tilinpäätöksen sivuilla 12-14 hyvin yleisellä tasolla. Päätösten laillisuusvalvonta näyttää toteutuvan kunnanhallituksen ja lautakuntien pöytäkirjoissa, mutta edelleenkin päätöksiin kaivataan toimivallan perusteita.

Terveys- ja hyvinvointityö

Kunnan tehtäväksi on jäänyt yleinen hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, koska sosiaali- ja terveystalouden järjestäminen on siirtynyt hyvinvointialueelle. Tarkastuslautakunta kuuli hyvinvointikoordinaattori Anna Heliniä kokouksessaan 27.3.24. Tarkastuslautakunta on tyytyväinen kunnan panostukseen hyvinvointityössä.

Vesihuolto

Osuuskunta Vesijaon toimialana on ”rakentaa, ylläpitää ja hoitaa vesilaitosta ja tarjota vesihuoltopalveluja pääasiassa jäsenille”. Osuuskunta Vesijaon säännöissä sanotaan edelleen, että ”Osuuskunta huolehtii vesijohtojen rakentamisesta ja kunnossapidosta hallituksen määräämään liittämiskohtaan saakka”. Vesijaon lisäksi Ruovedellä toimii Väärinmajan, Pajulahden kylän, Tapion, Kautun ja Laaka–Pohtio–Haukilahden vesiosuuskunnat.

Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan työjako Vesijaon osalta on sellainen, että osuuskunta pumpppaa veden maasta ja kunnan taseyksikkö vesihuoltolaitos toimittaa se asiakkaille. Tämä järjestely ja fyysinen rakenne lienee historiallista perua. Sen tarkoituksenmukaisuutta on vaikea arvioida.

Kunnan tilinpäätöksessä oleva vesi- ja viemäriverkoston jälleenhankinta-arvo lienee liian pieni. Suunnitelman mukaiset poistot tilinpäätöksessä ovat vähän yli 100 000 €, samaa luokkaa kuin vuosittain toteutuneet investoinnit. Nämä summat ovat kohtuullisesti linjassa taseen kanssa: Vesihuoltolaitoksen taseen loppusumma on 1,6 milj €. Mutta koska putkistojen, laitteistojen ja jätevesipuhdistamoiden arvo lienee kuitenkin vähintään 10 milj. euroa, niin esim. 30 vuoden tasapoistoilla korjausinvestointien pitäisi olla yli 300 000 € tasolla. Nykymenolla korjausvelka suurenee joka vuosi, mikä johtaa ennemmin tai myöhemmin siihen, että vesi- ja viemärimaksuja on korotettava hyppäyksenomaisesti tai vaihtoehtoisesti kunnan otettava lisää lainaa toimivan veden saannin ja viemäröinnin varmistamiseksi. Lähitulevaisuus on ylläpidon lisäksi tuomassa erittäin tarpeellisia investointeja tekniikkaan: puhdistuskemikaalien automaattinen syöttö, kulunvalvonta, lukitus ja etävalvonnan järjestelmiin.

4. Yhteenveto

Arviointikertomustyötä on hankaloittanut tilinpäätöksen viivästyminen ja uudelleen käsittely kunnanhallituksessa. Tarkastuslautakunta teki havaintoja tilinpäätöksen virheistä kokouksessaan 24.4.24 ja näihin on saatu vastaukset sekä kunnanjohtajalta että hallintojohtajalta.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota kirjanpidon haasteisiin ja odottaa kunnanhallitukselta selvitystä ja suunnitelmaa, mitä sen aikoo tehdä tilanteen korjaamiseksi?

Tarkastuslautakunta kysyy kunnanhallitukselta, miten sisäinen valvonta toteutuu käytännössä? Miten ja millä aikataululla kunnanhallitus toteuttaa riskienkartoituksen?

Tarkastuslautakunta edellyttää kunnanhallituksen vastaavan 30.9.2024 mennessä tämän arviointikertomuksen kysymyksiin.

Ruovedellä 19.6.2024

Matti Korppoo

puheenjohtaja

Riikka Lehti

varapuheenjohtaja

Hanna-Leena Simonen
sihteeri

Juhani Lundén
jäsen